

DÁVID LÁSZLÓ:

**VAN-E SZÜKSÉG ÚJABB KERETRE
IFJÚSÁGUNK NEVELÉSÉBEN?**

(Hozzászólás Puskás Lajos: Kisebbségi életformára való nevelés
c. cikkéhez.)

1937/38, V. évf. 7–8. sz. 413–416. l.

Puskás Lajos tanártársam cikkét ezzel a mondattal kell megkérdőjeleznem: kell-e bánkódnunk azért, hogy a cserkészlet eddigi alakjában megszűnt, és ha megszűnt, van-e szükség újabb keretre, hogy kisebbségi életformára nevelhessünk? – Feleletem merészen tagadó, s ebben a meggyőződésemben mind jobban megerősít a múlt tanítása, amelyhez kezdenek visszatérni korunk legújabb neveléstani irányai.

A nevelés kérdése nem a keret kérdése. Nagyszerűen neveltek az őskeresztény katechumenatus és a középkori iskolák. Igen szép eredményeket ért el Néri Szent Fülöp a köréje csoportosult gyermekseregnél és Kalazanti Szent József a maga iskoláiban. Egyformán kiváló nevelőintézetek voltak a jezsuiták, Pestalozzi vagy Don Bosco iskolái. Egyformán szép eredményeket ért el az ifjúság körében a német katolikus ifjúsági mozgalom a legkülönbözőbb szervezeteiben, kezdve a legszélsőségesebb Quickborn-mozgalomtól a Neudeutsche-csoportokig, a korszerűen szervezett osztrák vagy amerikai kongregáció, a francia vagy a magyar cserkészlet.

Ahhoz, hogy eredményeket érthettek el, mindenütt ugyanazokat az elveket látjuk megvalósítva: határozottan megjelölt cél, fiús szervezet, alkalmazkodás a kor lelki szükségleteihez és mindezeket felismerő, alkalmazó, életelvékké tevő lelkes vezetők. Ha valamelyik korábbi keret alkalmatlanná vált, ennek mindig az volt az oka, hogy az elvek valamelyike, az idők folyamán, valamilyen körülmény miatt elmellőződött. A cserkésznek a jelentősége abban állott., hogy a legjobb időkben alkalmazta újból és állította a nevelés szolgálatába ezeket az ősi nevelési elveket.

A legszerencsésebb keretei, véleményem szerint, iskoláink adják. Éveken keresztül növekednek itt együtt egy nyelvet beszélő, egy nemzetiségű, legtöbbször ugyanazon vidékről kikerült egy valláson levő fiúk az iskola keretein belül is a legtermészetesebb egységben: az egykorúak egy osztály keretében. A cserkészlet sok elfelejtett régi jó dolgot juttatott eszünkbe; sejtrendszer, tevékenység, romantika, természetesség, természetszeretet, szabadlevegő stb. Az osztály lehet a legtermészetesebb cserkészraj anélkül, hogy cserkészletnek kellene nevezni. Még az elveszített egyenruha kérdése sem pótolhatatlan bizonyos osztályjelvény alakjában, Sőt sok szempontból talán szerencsésebb megoldás, mint a cserkészlet, amely zárt testület lévén, helyt adhatott bizonyos érdekcsoport kialakulásának. Ez igen sok esetben visszariasztólag hatott több, különben értékes fiúnál is. Ami azonban különösen igen hátrányos volt: nem foglalkoztatta a nevelésre váró és nevelést igénylő egész ifjúságot. Ennek következtében, aki valamilyen okból nem volt tagja a csapatnak, bizonyos szempontból hátrányos helyzetbe került. Nélkülöznie kellett éppen a legkiválóbb tanárok jótékony befolyását, s az az emlék, hogy ő nem volt cserkész, egész életre kiható alacsonyabbrendű érzést keltett ezekben a fiúkban.

Ahhoz azonban, hogy a meglevő keretek valóban neveljenek, nem elég a keret. Ismerünk cserkészcsapatot is, ahol semmiféle nevelés nem történt, pedig megvolt a nagyszerű keret. *A nevelés kérdése első sorban a nevelő kérdése.* Nevelőkre van szükség, akik a meglevő kereteket élettel töltik ki, akiknek minden törekvésük az, hogy a rájuk bízott növendékeket csakugyan neveljék, és minden igyekezetükkel azon vannak, hogy a nevelésre legalkalmasabb eszközöket megismerjék és alkalmazzák még akkor is, ha egyéni kényelmük rovására van, vagy esetleg más „hátrányokkal” jár. Osztályfőnökökre van szükség, akik osztályukkal egy közösséget alkotnak, mint atya a gyermekeivel. Igazgatókra van szükség, akik a négy vagy nyolc osztályos családnak igazi pátriárkái, a nevelő munka irányítói, szervezői és ellenőrzői, akik vállalják az emberek között elkerülhetetlen súrlódások kiegyenlítését, mindig a legszentebb az ügy szem előtt tartásával. Nevelőkre van szükség, akik vállalják a nevelés nagy feladatát, ami azt jelenti, hogy elsősorban saját életükben valósítják meg azokat az elveket, amelyek szerint másokat nevelni akarnak.

Vannak, akik éppen ezért azt kívánják, hogy minél több pap legyen a tanári karban. A reverenda általában ennek a nevelő szellemnek csakugyan biztosítója. Sokszor azonban hiába a reverenda, ha viselője megfelel a hivatásáról. És ma, amikor olyan nagy szükség van papokra, a papságra más feladatok várnak. A nevelés nehéz hivatását el tudják végezni az arra alkalmas világiak is. Erre a feladatra minden keresztény ember alkalmas, ha csakugyan hivatása van a tanárságra és a kereszténységet

komolyan veszi. Ha pedig nem veszi komolyan a kereszténységet, vajon egyáltalán alkalmazható-e olyan intézetekben, amelyek kifejezetten keresztény nevelést akarnak adni?! A kommunizmus, a fasizmus, a nemzeti szocializmus megköveteli alkalmazottjaitól, hogy az eszmének legteljesebben meggyőződéses követői, harcosai legyenek. Iskoláinknak, hogy hivatásukat betölthessék, és ne üres keretek, hanem valóságos nevelőintézetek legyenek, elsősorban az eszmének ezt a meggyőződéses követését kell megkövetelnie tanáraitól. Ebben az esetben elegendő lesz egy iskolánál egy pap, a vallástanár, aki akkor igazán az lehet, amiért pappá szentelték s lelki vezető. Lelki vezetője a tanári karnak és a tanulóknak; a nagy iskolacsalád papja.

Ellene kell mondanom cikkíró barátomnak egy másik szempontból is. A szövetkezeti formát, mint nevelő keretet, nemcsak azért nem helyeselhetem, mert fölösleges, hanem azért is, mert egyenesen káros is lehet. *Helyes nevelés csak az egész ember nevelése lehet.* Az egész ember pedig elsősorban a keresztség által Isten gyermeke, a megváltott ember. Ez az ember tagja a népközösségnek, amelyik kisebbségi sorsban él. Ennek az embernek a törvénye a keresztény erkölcsstan, életeszménye a krisztusi jellem. A nevelés céljának ilyen értelmű meghatározása nem lesz kárára a nemzeti vagy gazdasági nevelésnek, mert a keresztény erkölcsstan ezeket a természetes élethez szükséges és nélkülözhetetlen dolgokat elsőrendű kötelességekké teszi. Viszont szilárd erkölcsi alapot nem ad semmi más nevelő cél. *A jó emberség* önként vállalt törvényét éppen olyan hamar *önként* el is dobhatom magamtól, ha megtartása nehezemre esik. A gazdasági érdekből vállalt törvény nem kötelez már, ha a gazdasági előny megszűnik vagy nem kielégítő. Sőt azt kell látnunk, hogy a nemzeti eszmény sem elég erkölcsi alapnak, és a legkülönbözőbb magyarázatokat engedi meg.

Lehet, hogy, más életeszmény kitűzésével is érhetünk el eredményeket külsőleg talán olyan mutatósabb eredményeket, amelyek az *anyagi embernek* tetszenek. De nevezhetjük-e a nevelésben igazi eredménynek azt, ami a legnagyobb értékek rovására történik. *A kisebbségi életformában is a legnagyobb érték a szilárd jellem és a feddhetetlen erkölcs,* az igazi eszményekért való lelkesedés. Már csak ebből a szempontból is elvetendő mindaz, ami ezeket az értékeket veszélyezteti, másodrangúakká teszi s ezáltal jelentőségüket csökkenti. Hitvallásos iskoláinkban pedig a nevelő cél semmi esetre sem lehet más, mint a vallásos jellemnevelés.

Még egyszer hangsúlyozom: a keresztény ember természeténél fogva tagja egy népközösségnek, itt a földön él. Szükség van tehát nemzeti és gazdasági nevelésre is. A nevelő célokban azonban nem szabad szem elől téveszteni az értékek helyes sorrendjét. A szövetkezeti életre való nevelés ma a gazdasági nevelésnek egyik nélkülözhetetlen eleme. A fenti elgondolás szerint nem lehet ugyan általános nevelési forma, de ugyanakkor a kötelező iskolai és iskolán kívüli nevelés egyik lényeges feladatának kell lennie. Ez azonban magától értetődőleg meg fog történni, ha lesznek nevelőink, akik a meglévő kereteket eleven valósággá teszik. Akik saját életelvükké magasztosítják a keresztény életeszményt és a krisztusi szeretettől indítva akarják vállalt kötelességüket a lehető legjobban teljesíteni. Bárcsak iskoláink mind ilyen *nevelőintézetek* lennének, akkor egészen biztosan nem lenne kérdés *a kisebbségi életformára való nevelés.*